

WINDERIG WEST-VLAANDEREN OMARMT KLEINE WINDTURBINES STEVIG RUIMTELIJK KADER MET RESPECT VOOR DE KLEINTJES?

Met wat uitstel zal de Provincie -als alles goed zit- in april/mei 2016 haar ruimtelijk kader voor de kleine windturbines (ashoogte tot 15m) rond moeten hebben. Dit kader zal het gevolg zijn van een breed onderzoek in 6 pilotgemeenten (Alveringem, Anzegem, De Haan, Diksmuide, Roeselare en Wingene). In samenwerking met de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM), INAGRO, de Vrije Universiteit Brussel (VUB) en de Universiteit Gent – Powerlink wil de Provincie West-Vlaanderen –dienst Ruimtelijke Planning- de wenselijkheid nagaan van deze kleine windmolens in het landschap (welke landschappen verdragen kleine windmolens, welke niet). Maar ook de randvoorwaarden waaronder men kan vergunnen en de rendementseisen die moeten worden gesteld werden onder de loep genomen.

West-Vlaanderen: enige provincie met rendement?

Uiteraard moet de windrijkste provincie van Vlaanderen een voorloper zijn in het plaatsen van kleine windmolens. Met een jaarlijkse gemiddelde windsnelheid tussen de 5 en de 7 meter per seconde steken we Limburg (tussen de 2,5 en 4 m/s) met grote voorsprong de loef af (JERTS-studie 2014). Om rendabel te kunnen zijn, heeft een kleine windmolen een jaarlijks gemiddelde nodig van minstens 5,5 m/s (Vlaamse omzendbrief kleien en middelgrote windmolens). Onze mini-steenkoolcentrales eigenlijk, maar met een beperkte negatieve milieu-impact. Als enige provincie kunnen we er op buigen dat kleine windmolens een terugverdientijd hebben van minder dan 12 jaar (voor het grootste deel van de locaties en de meest geschikte types).

Het rendement van deze kleine windmolens zit onafgebroken in stijgende lijn. Maar dat wil niet zeggen dat ze overal in de provincie rendabel inzetbaar zullen zijn. Een kleine windmolen zal minder gemakkelijk wind vangen (afhankelijk van de hoogte) dan een grote. Het is nog niet goed geweten hoe lang ze meegaan (metaalmoetheid, zomer- en wintertemperaturen,...). Daarnaast moet er bij kleine windmolens meer rekening gehouden worden met eventuele obstructies en kan men moeilijk meerdere molentjes samen zetten.

Verkopers van windmolens blijken ook wel eens het rendement van een kleine windmolen steeds op 15 meter hoogte te berekenen, een heel verschil met een molentje op 10 meter. Een extra bezwaar zou kunnen komen van de slagschaduw, het relatief geluid (afhankelijk van het achtergrondniveau en de kwaliteit van de materialen), een veranderende omgeving (groeiende bomen, veranderend landschap, bijkomende bebouwing,...) en - niet onbelangrijk- de kwaliteiten van het landschap, nabijheid van bepaalde natuurwaarden, afstand tot woongebieden, ... (Prof. J.De Smet op Westhoekoverleg september 2013).

Voorzichtige steun uit Vlaanderen

In 2009 stelde de minister Crevits een omzendbrief op waarbij aan de gemeenten, die de vergunning afleveren voor deze kleine windmolens, een aantal richtlijnen worden meegegeven. Deze geeft aan dat het verlenen van een vergunning voor kleine windmolens 'in de regel' zal kaderen in het voorzien van de energiebehoefte van een gebouw, of een voorziening waarvoor de vergunning wordt aangevraagd. Dus: geen kleine-windmolenparken naast de zonnepanelenvelden. De vergunning wordt dan ook in dit licht aanzien: 'ondergeschikt aanhorig bij de basisinrichting'. Het moet dus passen in en voor de omgeving.

Voor het landelijk gebied wordt de omzendbrief nog wat strenger, ‘wegens hun visuele impact op het landschap en ten aanzien van de open ruimte, en de mogelijke verstoring van de fauna’. Hier moeten ze vlak bij bestaande gebouwen opgericht worden, dus niet solitair. Gebieden met belangrijke natuurwaarden of landschappelijk erfgoed worden ‘bij voorkeur’ uitgesloten. (Omsendbrief kleine windturbines 2009).

Omzichtige afwegingen in West-Vlaanderen

Omdat het Vlaams kader nog niet de juiste gids blijkt te zijn voor het vergunnen van kleine windturbines door de gemeenten, werkt Provincie West-Vlaanderen verder op basis van deze omsendbrief en aanvullend onderzoek (ism POM, VUB, UGent,...). Gedeputeerde De Block kondigde al aan dat ruimtelijk kwetsbare gebieden (landschappen en dorpsgezichten) en bebouwde kernen uitgesloten zullen zijn (provincieraad november 2015) voor het ruimtelijk kader.

Het a priori uitsluiten van bebouwde kernen kan als heel strikt worden gezien, gezien de mogelijks kleine verstoring door verticale windturbines t.o.v. wiekturbines. Het gaat alleszins verder dan de omsendbrief, die van een voorzichtige integratie spreekt. Ook de daken van appartementsgebouwen aan de zeedijk bv. worden zo per definitie uitgesloten. Via de minaraad weet WMF dat de aannames voor ecologie zijn, dat kleine windturbines niet thuishoren in specifieke beschermingszones: VEN, GEN en GENO alsook Natura 2000 gebieden worden daarom ook uitgesloten.

Daarnaast zou, volgens de provincieraadslid Aernoudt, de economische rendabiliteit van de windmolentjes in rekenschap worden genomen. Hier valt wat voor te zeggen, gezien een windmolen per definitie een verstoring met zich meebrengt die moet verantwoord kunnen worden. Het vergunnen van een plaatsing van een kleine windturbine louter en alleen vanuit imago-overweging of het meesurfen op een subsidiestroom kan afbreuk doen aan het maatschappelijke draagvlak voor windenergie – bovenop de verkwesting van overheidsmiddelen door subsidies en fiscale aftrek.

De aanvragen zullen dan ook in eerste plaats uit bedrijvenszones komen (tenzij hier voor grotere modellen wordt gekozen), maar ook vanuit de landbouw (met VLIF-ondersteuning), aansluitend op de bedrijvensite.

En hier kan het schoentje wel eens wat knellen...

Een generiek kader voor de Provincie houdt echter ook lokale risico's. Wat zijn de effecten van een kleine windturbine op het gevleugeld leven op het erf of een bedrijvenszone? Tot op vandaag bestaat er weinig (Vlaams, Europees, noch mondiaal) onderzoek over de effecten op vleermuizen en vogels (als de boerenzwaluw). Vooral voor de vleermuizen kan dit een probleem vormen. Vermits de windturbines binnen het provinciaal en Vlaams beleidskader (om evidente redenen) geplaatst

worden vlakbij de bebouwing en ze voldoende wind moet vangen, is de kans groot dat ze ook in het verlengde van hagen, bomenrijen en waterlichamen, die belangrijke habitats zijn van de vleermuizen, worden geplaatst. In Schotland werkt de Scottish Natural Heritage (SNH) vanuit de vaststelling dat vleermuizen wegtrekken uit de zones tussen 0 en 5 meter in de buurt van een kleine windturbine. Als er genoeg mogelijkheden zijn om naartoe te trekken hoeft dit dus geen probleem te zijn. Om cumulatieve effecten te mijden, adviseert ze dan ook om turbines op minstens 30 meter van een potentieel habitat in te planten. Cornwall gaat tot 50 meter (CWT, 2011). Nog andere tot 60 meter (Tatchly, 2015).

Voorzichtigheid geboden, maar zonder het ecologisch uitgangspunt te schaden

Omdat onderzoek nog te beperkt is, kan het hanteren van het voorzichtigheidsprincipe geen kwaad, zeker niet voor de Europees beschermde soorten en de omgeving van hun habitat. Daarnaast zou, met het verhogen van de kansen tot plaatsing van windturbines, ook geïnvesteerd kunnen worden in onderzoek naar de effecten en mogelijke criteria voor plaatsing (Minderman e.a., 2012). Hiervoor moeten de locaties centraal bijgehouden worden en de resultaten van de monitoring gebundeld. Om de meest geschikte plaats te vinden in situ, zullen habitats actief opgespoord en de minst schadelijk locatie (in combinatie met meest rendabele) gezocht moeten worden (Cornwall Wildlife Trust, 2011).

SNH geeft ook aan dat eventueel ook mitigerende maatregelen (tijdelijk stilleggen, voorzien alternatieve nestplaatsen,...) moeten worden genomen, als de meest ideale locatie niet kan worden gevonden. Ten slotte pleit Minderman (2014) om in continu overleg tussen de turbine-industrie, de natuursector, natuuronderzoekers en beleidsmakers en op basis van steeds de laatste gegevens, de plannings-processen aan de vaststellingen aan te passen.

Wij (WMF) willen de Provincie alvast bijstaan in het opmaken van een kader. Daarom hebben we de bestaande onderzoeken zowel voorgelegd aan de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt als aan de provinciale administratie. Beide hebben zeker interesse om het proces verder op te volgen. We zijn er ook van overtuigd dat de deputatie, en in het bijzonder gedeputeerden De Block (ruimtelijke planning), Decorte (milieu en natuur) en Naeyaert (landbouw), het idee om windenergie zowel klimaat- als natuurvriendelijk te maken, genegen zijn en mee willen werken aan een dergelijk kader. Daarenboven gaat het ook om Europees beschermde soorten en is omzichtigheid sowieso aan de orde.

Tekst Bart Vanwildemeersch

Foto : proefopstelling Greenbridge. foto UGent